

Marcus Birro: Invigningstal till Dan Andersson-veckan 2011

Talare
Marcus Birro
Författare

Datum
30 juli 2011

Plats
Ludvika

Skrivandet är en nyckel till världen. Inte bara för en författare, utan för alla.

När vi drabbas av sorger blir det plötsligt viktigt för oss att förklara världen. Ingenting förklarar världen bättre än orden. När vi skriver av oss sorgerna gör orden jobbet för oss. Bokstäverna blir tårar som läker oss.

Också i dessa tider, när en nazist i polisuniform gått Djävulens ärenden på en ö utanför Oslo är det orden, samtalen, dikterna, bloggarna och talen som läker oss, gör det oerhörda en smula mindre oerhört, gör skräcken något sånär hanterbar.

I nio år förberedde sig nazisten i Norge. Nio år. Ingen enskild galning har det tålamodet med sin perverterade dröm.

Han är en man av sin tid, uppfödd med hat och ideologisk härdsmläta i internets allra snuskigaste utmarker. Internet är proppfullt med anonyma människor som gjort till en konst att hata.

När orden inte räcker till, när skräcken hotar att översvämma en, finns diktarna. De riktiga poeterna som lyckades sätta ord på det för oss alla lika, på tröst, saknad, längtan och kärlek.

Så länge vi har ord kan döden aldrig segra. Så länge vi har ord övervinner vi hatet. Så länge vi finns där för att trösta varandra kan våldet aldrig vinna. Så länge vi orkar och kan formulera de där orden till tal, dikter och tröst kan ingenting tvinga oss på knä.

En väg till Gud, tröst, igenkänning, värderingar och ansvar är några stigar tillbaka till ett värdigt liv. Det talas ju om att massmördaren ansåg sig ha Gud på

sin sida.

Ingenting på denna jord kunde vara mer fel.

Så här säger en klok man:

”Desto sannare är det godas kraft som blir förlöst genom religionen, där de stora namnen- Franciskus av Assisi, Moder Teresa och andra. Är närvarande och lyser upp hela historien. Omvänt har de nya ideologierna lett till en grymhet och ett människoförakt som tidigare var otänkbart, för det fanns då en respekt för Guds avbild. Men utan denna respekt gör människan sig själv till absolut och får göra allt- och blir då verkligen en förstörare.”

Vem är det som sagt detta? Göran Greider? Jens Runnberg? Nej. Inte ens Jonas Gardell.

Det är Påven Benedictus XVI.

Sverige är fortfarande ett land av grubblare. Svärmodet har hållits på sparlåga en tid, men vi mjältsjuka stackars anti-ironiker som inte fattar storstadens iskalla jargong och distans, vi som hellre ser inåt än utåt, vi som rör oss lite långsammare genom livet efter att ha varit nära att för alltid halka av den här banan, vi har funnits här hela tiden.

Vi behöver skrivandet även om ingen annan än den stängda skrivbordslådan läser vad vi skrivit.

Om alla som skrev dikter, också köpte dikter, skulle jag varit förmögen idag. Men jag överlever. Mina böcker är inga kioskvältare direkt, men livet är inte enbart snabba lösningar eller cash, inte heller mordgåtor och revyer. Jag är stolt över mina böcker, lite löjligt stolt om vi ska vara ärliga.

Jag började skriva eftersom världen utanför verkade så främmande. Jag skrev eftersom jag ville ta mig ut ur mitt förbannat instänga rum. Jag skrev eftersom alla skrek åt mig att mina drömmar var en fimp i en pissränna. Jag skrev eftersom jag förälskade mig ibland och inte begrep mig på mig själv när jag blev kär. Varifrån kom svartjukan? Varifrån kom allt förbannat mörker? Varför ansåg jag mig inte vara värd lyckan?

Plura gästsjunger med Mauro Scocco på en gammal låt att: ”flickorna i sångerna var de enda och de rätta” och då var det verkligen så.

Den diktade världen var enklare att leva i.

På det sättet liknar vi de nervklena, som tycker verkligheten blir för verklig och därför flyr inåt, slänger alla trådar och nystan och rusar skrikandes rakt in i labyrinten.

Skrivandet är labyrintens hjärta, det som håller oss vid liv helt enkelt.

Nu är skrivandet mitt yrke och från att ha skrivit mig in i rustningen skriver jag nu för att ta mig ut ur rustningen. Men världen är fortfarande märkligt låst och skrivandet är fortfarande den enda nyckel jag hittat som öppnar och förklarar världen för mig när demonerna hotar mig från tusen inbillade håll.

Jag älskar när ironikerna kallar mig högtravande. Tänk vad de missar som inte förstår hur underbart livet är, när det är högtravande!

Första gången jag var i Dalarna, på riktigt så att säga, var sommaren 2007 när jag fick Dan Andersson-Priset. Jag fick skjuts runt i skogarna och kände mig på samma gång vilse och hemma.

Jag var på semester i ett land jag inte satt min fot i tidigare. Jag hade, i all enkelhet, några av mina finaste dagar i Dalarna den där sommaren. Vid en stuga där Dan Andersson allt jämnt ruvar med sin ljusa skugga, lärde jag för första gången hur främlingars kärlek känns. Jag har upplevt mycket av hemvändarens ljuvaste sötma i Dalarna, därför älskar jag att vara här, se skogarna rulla över nejden, ta en promenad genom byarna och de små städerna längs sjöarna som står tysta som själar i bön.

Jag fick glädjen att träffa Monica, Dans dotter som var miljoner saker mer än endast Dans dotter. Hon var fantastisk. Vi tog en fika nere i stan i Ludvika och hon var mer nyfiken än mina jämnåriga vänner. Hon var befriande ärlig och vacker, som endast goda människor kan vara.

Under en rätt stökig tid i mitt liv ansåg jag att lycka var ett svek. Jag inbillade

mig att alla som var något så när i harmoni med tillvaron var lögnare. Vad dem svek var mer oklart.

Eftersom jag mådde dåligt var allting alla andras fel. Jag insåg inte att ingen annan kan ta ansvar för mitt liv förutom jag själv.

Lyckan är en skugga runt varje hörn. Vi jagar efter den i ösregnet men halkar, kanar, faller ideligen. Vi hinner aldrig ikapp. Vi stannar ibland och hänger tunga över bardiskar eller ute mot balkongräcket med en cigarett i handen.

Men så!

Ibland händer det att vi står där vi står och spanar åt ett håll medan lyckan kommer skenade från andra hållet och springer med en ljus omfamning rakt in i oss. Vi tumlar runt i en sorts stilla extas. När vi står lutade över våra barn på kvällen, när vi når resultat i vårt arbete, när vi går runt i en stad som älskar oss, när vi kysser någon vi älskar, när vi får ett vykort från en vän vi trodde vi glömt, när vi ser vårt favoritlag vända och vinna, när regnet doftar barndom, när solen spiller sina sista droppar konjak över himlen en alldeles särskilt vacker kväll i den röda stugan vid det gröna skogshavets gräns, när det knastrar under fötterna ner mot sjön för första badet, när lommen skriker sig hes över nejden, när döden tjuvåker några hållplatser åt ett annat håll, när vi hör en sång på radion som räddade livet på dig när du var ung. När livets små vardagliga mönster rör sig harmoniskt i takt med vår egen tid. När vi läser en dikt av Dan Andersson och inser att det där vi trodde var enbart vår egen sorg är allas sorg.

Då har vi ju lyckan en stund, som en ficktjuv snor den allt av värde för oss. När vi tumlar runt med lyckans lena hud, sensuell, solidarisk.

Sedan är den borta och lämnar oss med en enda önskan. Att få vara med om det igen. Vi får lära oss den hårda vägen, att lyckan närmar sig oss, aldrig tvärtom.

Det är som det alltid har varit, med allt i våra liv. Det vi allra mest vill ha kommer till oss när vi har blicken riktad åt ett annat håll, när vi sitter trygga i båten drar stormen ihop sig på himlen, när vi äntligen har börjat landa i en bekväm vardag kommer slaget, börjar väggarna brinna och rasa omkring oss. Mitt i den stora förtvivlan tänds plötsligt ett märkligt, disig, ljus som är alla de som faktiskt, utan baktankar, bryr sig om oss, som vill att vi ska må bra och

försöka skratta under vår steniga grus stig rakt in i skogen.

Vilse! Enda sättet att hamna rätt.

Vägvisare i underjorden, heter en av Gunnar Ekelöfs diktsamlingar. Precis så fungerar litteraturen i våra liv. Det är inte alltid vi behöver de där vägvisarna, en del lever stora delar av sina liv i en plaststol i trädgården med en importerad öl och garvar åt allting, men det finns tillfällen i våra liv när vi dör om vi inte går hjälp ut ur mörkret.

Det finns en del blågula glimtar av anständighet.

Dit hör i allra högsta grad Dan Andersson.

Folklighet är en märklig grej. Kärlek genom folklager silas genom ett filter. Ibland är det fascinerande och vackert, som hos Dan Andersson, Karin Boye eller Ulf Lundell.

Dan Andersson är numera svårt älskad. Ni (eller jag vågar nog säga VI om Ludvika nu) i Ludvika kör en hel vecka om honom och det är en återkommande sensation att se vilken oerhörd betydelse en sedan länge död skald, egentligen utan utbildning, utan kontakter, utan att vara insyltad i den förbannade kulturvärlden, allt jämnt har för så många människor.

Upptäck hans spretiga svårmod, hans melodiska diktning. Läs om hans liv och hans för tidiga död. Läs om hur svartalverna på kulturredaktionerna hjälptes åt att tysta ner honom medan han levde och sedan hylla honom som död. Glöm aldrig deras förbannade skam.

Dan Andersson är VÅR diktare, inte kulturens.

Taggar

2010-tal, 2011, Invigningstal, Man

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/marcus-birro-invigningstal-till-dan-andersson-veckan-2011>